

Nr 313.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om visst undantag från tillämpningen av stadgandet i 13 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin m. m.; given Stockholms slott den 23 april 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga närlagda förslag till förordning om visst undantag från tillämpningen av stadgandet i 13 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin m. m.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Conrad Carleson.

Förslag

till

**förordning om visst undantag från tillämpningen av stadgandet i 13 §
4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning
av brännvin m. m.**

Häri genom förordnas, att *dels* den i 13 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, sådant nämnda moment lyder enligt förordningen den 28 juni 1911, förekommande bestämmelsen angående särskild avgift för brännvin, tillverkat vid bränneri under tid, då majs eller utländsk potatis där användes för brännvins-tillverkning, *dels ock* den i förordningen den 28 juni 1911 angående särskild avgift för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot och vissa andra utländska råämnen där användas m. m., meddelade föreskriften, att förstnämnda bestämmelse skall gälla jämväl brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelserika, utländska ämnen där användas, skola, under de villkor Konungen bestämmer, upphöra att gälla beträffande brännvin, tillverkat i samband med pressjästberedning.

Denna förordning träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer, och gäller tills vidare till dag, som likaledes av Konungen bestämmes, dock ej längre än till den 1 maj 1918.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 april
1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÅRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Carleson anförde härefter:

Enligt 13 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, sådant nämnda lagrum lyder enligt förordningen den 28 juni 1911, skall för brännvin, tillverkat vid bränneri under tid, då efter gjord anmälan majs eller utländsk potatis där användes för brännvinstillverkning, tillverkaren påföras en särskild avgift av 8 öre för varje liter. I 3, 8 och 33 §§ i samma författning finnas därjämte meddelade vissa föreskrifter angående användningen av majs och utländsk potatis för brännvinstillverkning.

Berörda avgift, som ursprungligen utgick med 5 öre för varje liter brännvin, har föranletts i förstone av en sänkning av tullen å majs och sedermera av tullfrihet å nämnda varuslag. Enär en av majstillens

sänkning och borttagande förorsakad prissänkning å majs kunde antagas hava till följd, att denna vara komme att i betydlig mängd användas till brännvinstillverkning och sålunda priset på det huvudsakliga råämnet för brännvinstillverkning, nämligen potatis, komme att i avsevärd mån nedtryckas, ansågs nämligen, att särskilda åtgärder måste vidtagas till förekommande av en vidsträcktare användning av majs vid brännerierna än under dåvarande förhållanden ägde rum, och valdes därvid den utväg, som kommit till uttryck i förutnämnda bestämmelser.

Sedan maniokarot och vissa andra liknande utländska ämnen förklarats tullfria, har genom särskild förordning den 28 juni 1911 vidare stadgats, bland annat, att förberörda bestämmelser skulle gälla jämväl maniokarot och andra väsentligen lika stärkelserika, utländska ämnen samt brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då ämnen av oförmälda slag där användas.

I en till kontrollstyrelsen ingiven skrift hava nu vissa jästfabrikanter ifrågasatt, att från tillämpningen av berörda bestämmelser om särskild avgift å brännvin skulle för tiden till den 1 maj 1918 undantagas vid jästfabrikation tillverkat brännvin, vartill såsom råämne använts majs eller andra utländska varuslag. Såsom stöd härför har, bland annat, framhållits, att på grund av den knappa spannmålstillgången i landet inhemskt råmaterial för jästfabrikationen vore svårt att erhålla, samt att, därest majs eller andra utländska råämnen kunde anskaffas, ifrågavarande särskilda avgifter ur ekonomisk synpunkt utgjorde ett hinder för dessa råämnens användande vid fabrikationen utan att jästpriset i motsvarande grad ökades. Enligt fabrikanternas mening saknades i dessa tider anledning att bibehålla ifrågavarande extra avgift, då det ur synpunkten av att söka i möjligast största mån utdryga den knappa inhemska spannmålstillgången snarare borde finnas anledning att premiera användandet av utländska råämnen i den för folkets dagliga bröd nödvändiga jästindustrin.

Sveriges bränneriödkareförening u. p. a., som av kontrollstyrelsen lämnats tillfälle att avgiva yttrande över berörda framställning, har med hänsyn jämväl till den erfarenhet, föreningen själv fått vidkännas om behovet att så långt möjligt vore bevara brödsäden till folknäringen, funnit framställningen väl befogad.

Kontroll-
styrelsen.

Med skrivelse den 3 april 1917 har kontrollstyrelsen överlämnat ärendet till Kungl. Maj:ts prövning, och har styrelsen därvid för egen del anfört följande:

»Enär tillverkning av jäst inom landet är oundgängligen erforderlig för bakning av bröd, torde med hänsyn härtill åtgärder böra vidtagas i syfte ej mindre att undanröja de hinder, som kunna förefinnas för jästfabrikanterna att under nuvarande förhållanden, då den inhemska brödsädestillgången är synnerligen knapp, använda utländska råämnena, än även att förekomma den prisstegring å jästen, som förorsakas genom av staten pålagda avgifter.

Dessa olika syftemål torde åtminstone i viss utsträckning kunna vinnas, därest, i likhet med vad jästfabrikanterna föreslagit, möjlighet beredes att under nu rådande kristid upphäva den särskilda avgiften av åtta öre för varje liter brännvin, tillverkat vid bränneri under tid, då majs, utländsk potatis, maniokarot eller vissa andra utländska råämnena där användas. Enligt kontrollstyrelsens mening bör emellertid denna skattelindring endast avse sådant av utländska materialier tillverkat brännvin, som framställes i samband med pressjästberedning. Visserligen har vid ärendets behandling inom styrelsen blivit ifrågasatt, att jämväl de s. k. potatisbrännerierna skulle komma i åtnjutande av den föreslagna skattelindringen, men styrelsen har icke ansett sig kunna biträda denna tanke av följande skäl. Under nu rådande förhållanden, då tillgången på spannmål och fodermedel är synnerligen knapp samt landets egen produktion ej räcker att täcka behovet, måste införsel från utlandet av nämnda varor äga rum. Då emellertid denna införsel för närvarande är förenad med stora vanskligheter, torde den spannmål och de fodermedel, som införas, böra användas endast för sitt egentliga ändamål eller för framställande av nödvändighetsvaror. På grund härav kommer det, därest den nu rådande kristiden skulle omfatta jämväl nästa tillverkningsår, sannolikt visa sig nödvändigt att förbjuda eller väsentligt inskränka brännvinsbränningen vid de s. k. potatisbrännerierna. Vid dylikt förhållande skulle ett upphävande av den högre avgiften vid dessa brännerier bliva utan betydelse; och därest åter kristiden komme att upphöra, skulle en sådan åtgärd icke vara erforderlig.

Kontrollstyrelsen förutsätter, att jästfabrikanterna icke genom höjning av prisen för pressjäst och brännvin motverka det syfte, som en suspension av den högre avgiften är avsedd att tillgodose. Därest en höjning av nuvarande priser skulle visa sig erforderlig, torde densamma icke böra få äga rum utan en särskild överenskommelse med vederbörande statsmyndighet.

Med åberopande av vad sålunda anförts får kontrollstyrelsen i underdånighet hemställa, att åtgärder vidtagas, i syfte att den stadgade särskilda avgiften för brännvin, som tillverkas vid bränneri under tid, då majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelseriika, utländska ämnen där användas, måtte vid tillverkning av brännvin i samband med pressjästberedning kunna tillsvida upphävas; och torde därvid befogenhet inrymmas för Kungl. Maj:t att pröva och avgöra, under vilken tid och på vilka villkor ifrågavarande särskilda avgift bör upphävas, dock ej längre än förslagsvis intill den 1 maj 1918.»

Såsom i kontrollstyrelsens skrivelse antytts, har styrelsens i skrivelsen uttryckta uppfattning såtillvida icke delats av två av styrelsens ledamöter, att dessa ansett att det föreslagna upphävandet av tilläggsavgiften borde omfatta även andra brännerier än pressjästfabriker.

Uti infordrat utlåtande har folkhushållningskommissionen ur synpunkten av de intressen, kommissionen har att företräda, förklarat sig icke finna anledning till erinran mot kontrollstyrelsen framställning.

*Departements-
chefen.*

Det sålunda ifrågasatta temporära borttagandet av den särskilda avgiften för brännvin, tillverkat i samband med jästfabrikation av majs, utländsk potatis, maniokarot eller andra väsentligen lika stärkelsrika, utländska ämnen, synes mig väl betingat av de nu rådande förhållandena på livsmedelsområdet såsom i sin mån ägnat att bidra till att tillgänglig spannmål i första hand blir och kan bli använd till täckande av landets brödbehov. Någon betänklighet synes mig icke heller kunna föreligga emot en dylik åtgärd, då ju det med berörda avgift avsedda skyddet för den inhemska potatisodlingen saknar betydelse under nu rådande knapphet i potatistillgången och med hänsyn till önskvärdheten att i största möjliga utsträckning låta befintliga förråd av potatis komma folknäringen till godo. Fastmer synes det vara lämpligt, om genom avgiftens borttagande försök till import av berörda utländska råämnen uppmuntrades. Såsom jag redan i annat sammanhang framhållit vid föredragning den 14 april 1917 av det liknande ärende, som föranledde Kungl. Maj:ts proposition till nu pågående riksdag med förslag till förordning om undantag från tillämpningen av förordningen den 25 juli 1912 angående särskild skatt å vissa av ifrågavarande slag av utländska ämnen, använda vid tillverkning av stärkelse, torde härvid böra erinras, att det nyligen lagda beslutet å majs icke träffar sådan vara, som importerar efter beslutets ikraftträdande.

Vad angår den omfattning, vari avgiften skulle borttagas, ansluter jag mig till kontrollstyrelsens mening, att den icke bör utsträckas utanför jästfabrikationen. Likaså torde, såsom kontrollstyrelsen framhållit, för åtnjutande av avgiftslindring böra förutsättas, att jästfabrikanterna icke utan särskild överenskommelse med vederbörande statsmyndighet höja prisen för pressjäst och brännvin utöver de för närvarande allmänt gällande prisen. Till frågan om ordnandet av sistnämnda angelägenhet torde jag i sinom tid få återkomma.

Det närmare bestämmandet av den tid, varunder den särskilda avgiften skulle bortfalla, torde böra tillkomma Kungl. Maj:t; dock synes tiden ej böra utsträckas längre än kontrollstyrelsen föreslagit eller till den 1 maj 1918.

Föredragande departementschefen uppläste härefter ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning i ämnet och hemställde,

att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition i ärendet av den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Hultman.
